

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

А. БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ Өңірлік Университеті

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ
БЕРУДІҢ ҮЗДІКСІЗДІГІ –
ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГТАРДЫҢ
ТАБЫСТЫЛЫҒЫНЫҢ КЕПІЛІ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

I КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ

«НЕПРЕРЫВНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО
ОБРАЗОВАНИЯ – ЗАЛОГ УСПЕШНОСТИ
СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГОВ»

I КНИГА

Қостанай, 2022

Новые времена требуют новых людей. Какими качествами должны обладать новые люди? В первую очередь, это должны быть гибкие люди, то есть, люди, умеющие меняться. Им должны быть присущи любознательность, толерантность к неопределенности, гибкий ум, высокий уровень интеллекта, креативное мышление, адаптивность, интуиция, а также высокая степень так называемой межличностной чувствительности – они должны уметь услышать и понять другого, найти общий язык с самыми разными людьми. [7]

Поэтому все современные образовательные тенденции и тренды обусловлены этим миром VUCA. Мир VUCA бросил вызов образованию. Образование должно подготовить человека жить в этом нестабильном, непонятном и сложном мире – не просто жить, а учиться, работать, заводить семью, воспитывать детей, строить карьеру, то есть быть успешным и счастливым здесь и сейчас. То есть система образования должна вооружить человека так называемыми «soft skills» («мягкими» навыками) – личными качествами и компетенциями, необходимыми для стабильной жизни человека в нестабильном мире. Современный человек должен уметь учиться в течение всей жизни, переучиваться, менять профессию и сферу деятельности, превратить хобби в профессиональную деятельность и т.д.

В Концепции развития образования Республики Казахстан до 2025 года говорится о том, что в условиях современной реальности люди должны обладать универсальным набором компетенций, активной гражданской позицией, межличностными навыками и системным мышлением. [2] Чтобы обучить детей навыкам soft skills, педагоги сами должны владеть ими в совершенстве. Как овладеть ими? Сегодня это возможно через систему непрерывного профессионального образования.

В обществе бытует выражение «Предела совершенству нет». Эту простую истину озвучил Сократ. Она прозвучала и из уст Заратустры. Встречается она и в трактатах Ницше. [8] Эта фраза имеет глубокий философский смысл и означает, что человек всегда может двигаться вперед. Сегодня многие люди стремятся воплотить этот принцип в свою жизнь. Ведь каждый пропускает его через призму своего видения реальности и это становится для него стимулом. Несомненно, стремление двигаться вперед, развиваться и совершенствоваться должно стать непреложным аксиологическим императивом в мировоззрении современного педагога.

Список литературы:

1. Электронный ресурс: <https://ru.citaty.net/avtory/konfutsii/tsitaty-ob-uchiteliakh/>
2. Концепция развития образования Республики Казахстан до 2025 года info@nao.kz
3. Буров Ю.Б. Интенсификация процесса подготовки будущего учителя в профессиональной образовательной организации / Ю.Б.Буров // Инновационное развитие профессионального образования. – 2019. – № 4 (24). – С. 53–59.
4. Циулина М.В. Некоторые аспекты проблемы непрерывного педагогического образования / М.В.Циулина // Современные проблемы науки и образования. – 2018. – №1-1. <https://science-education.ru/ru/article/view?id>
5. Закон Республики Казахстан «О статусе педагога» от 27 декабря 2019 года №293-VI (с изменениями и дополнениями на 22.10.2021г.) https://kodeksy-kz.com/ka/o_statuse_pedagoga.html
6. Электронный ресурс: <https://www.asutpp.ru/sistema-umnyj-dom.html> (дата обращения: 13.01.2022)
7. Электронный ресурс: <https://hrhelpline.ru/v-vuca-mire-prishlo-vremya-durt-liderov/> 8. Электронный ресурс: <https://psychbook.ru>

ӘӨЖ: 373.2.02.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ОҚУ МЕН ТӘРБИЕЛЕУ ҮДЕРІСІНДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Кинжекова Рысканым Салимқызы,
педагогика ғылымдарының кандидаты
Сапашева Клара Хамидоллаевна,
педагогика ғылымдарының кандидаты
Батыс Қазақстан
инновациялық-технологиялық университеті
Орал қ., Қазақстан

Аннотация

Өзектілігі және мақсаты .Мақалада мектепке дейінгі білім беру жүйесінде қолданылып жүрген педагогикалық технологияларға- ынтымақтастық педагогикасы, ойын арқылы оқыту, проблемалық оқыту, мо-

дүлдiк оқыту, дамыта оқыту, өздігінен оқыту, сын тұрғысынан ойлауды дамыту, оқытудың компьютерлік технологиясы, бағдарламалап оқыту, деңгейлеп оқыту т.б. талдау жасалып, тиімділігі айқындалған. **Түйін сөздер:** инновациялық технологиялар, Мектепке дейінгі білім беру стандарты, мектепке дейінгі оқыту мен тәрбиелеу, ұйымдастырылған оқу әрекеті, бала тұлғасының қалыптасуы мен дамуы.

Аннотация

Актуальность и цель. В статье проанализированы и определены эффективность педагогических технологий, применяемых в системе дошкольного образования - педагогика сотрудничества, игровое обучение, проблемное обучение, модульное обучение, развивающее обучение, самообразование, развитие критического мышления, компьютерные технологии обучения, программное обучение, уровневое обучение и др.

Ключевые слова: инновационные технологии, стандарт дошкольного образования, дошкольное обучение и воспитание, организованная учебная деятельность, становление и развитие личности ребенка.

Abstract

Relevance and goal. The article analyzes and determines the effectiveness of pedagogical technologies used in the system of preschool education - pedagogy of cooperation, Game learning, problem learning, modular learning, developmental learning, self-learning, critical thinking development, computer technology of teaching, programming learning, level learning, etc.

Keywords: innovative technologies, the standard of preschool education, preschool education and upbringing, organized educational activities, the formation and development of the child's personality.

Қазіргі кезде біздің Республикамызда білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне еруге бағыт алуда. Бұл педагогика теориясы мен оқу-тәрбие үдерісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр:

- білім берудің парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, басқаша қарым-қатынас, өзгеше менталитет пайда болуда;
- білім мазмұны жаңа біліктермен, ақпаратты қабылдау қабілеттерінің дамуымен, ғылымдағы шығармашылық және нарықтық жағдайдағы білім беру бағдарламалары нақтылануда;
- баланың жеке басын тәрбиелеуде, оның жан дүниесінің рухани баюына, азамат тұлға ретінде қалыптасуына,
- тәрбиеленуші және қоршаған әлеуметтік ортаның бала тәрбиесіндегі бірлігіне ұмтылыс жасалуда;
- қоғамдық біліммен бара-бар педагогикалық технологияның кеңінен қолданылуына және ғылымның рөліне мән берілуде;
- оқу-тәрбие процесіне инновациялық технологиялар кеңінен енгізілуде. [1, 336]

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту үздіксіз білім беру жүйесінің алғашқы деңгейі ретінде қазіргі тұрақты өзгеріп тұрған әлемде табысты бейімделуге қабілетті бала тұлғасының қалыптасуы мен дамуы үшін жағдайлар жасайды. Жетекші ғалымдар мен практиктер жүргізген көптеген психологиялық-педагогикалық зерттеулер нақты мектепке дейінгі жастың зияткерлік, тұлғалық, әлеуметтік, эмоциональдық дамуын анықтайтын шарт екенін дәлелдеді. [2.]

Мектепке дейінгі білім беру стандартының басты бағыттары ретінде мына мәселелер аталып өтілген:

- мектепке дейінгі оқыту мен тәрбие ұйымдары мен мектепалды даярлық топтарында педагогикалық үдерісті ұйымдастыруға жаңашыл тәсілдерді пайдалану;
- мектепке дейінгі оқыту мен тәрбие ұйымдары мен мектепалды даярлық топтарының қызметін баланың денсаулығы мен оның физикалық дамуын сақтауға бағдарлау;
- баланың жас кезеңдері сабақтастығы негізінде бірыңғай білім беру кеңістігін сақтау;
- әлеуметтік-мәдени міндеттерді шешу-мектеп жасына дейінгі балаларға білім берудің жаңа үлгісін қалыптастыруда мектепке дейінгі оқыту мен тәрбиелеу ұйымдары, отбасы, әлеуметтік ортаның бірігуін қамтамасыз етуі;
- баланың өмірін сақтау және денсаулығын нығайту, толыққанды дене бітімін дамыту, Қазақстан Республикасы халықтарының ұлттық дәстүрі негізінде салауатты өмір салты құндылығын қалыптастыру. [3]

Қоғамдағы қазіргі даму кезеңінде мектепке дейінгі мекемелердегі білім беру жүйесінде оқыту, тәрбие беру үрдісін технологияландыру- басты мәселенің бірі.осыған орай мектепке дейінгі мекемелердің тәжірибесіне оқыту мен тәрбиелеудің әр түрлі технологиялары жасалып енгізілуде.

Педагогикалық технологияларға анықтама беріп, ғылыми негізін жасап, оқу үрдісіне енгізген ғалымдар ретінде В.П.Беспалько, В.М.Монахов, В.М.Кларин, П.И.Третьков, И.П.Сенновский, Г.А.Мо-нахова, М.А.Чошанов т.б. аталады. [6, 476]

Кез-келген оқыту технологиясы тәрбиешіден терең теориялық, психологиялық, педагогикалық әдістемелік білімді, педагогикалық шеберлікті талап етеді.

Мектепке дейінгі ұйымдарда жиі қолданылатын *ойын арқылы оқыту технологиясының* мақсаты- дидактикалық, тәрбиелік, дамытушылық, әлеуметтендірушілік мақсатқа жету. Ойын технологиясының ерекшелігі ойындық іс-әрекеттің психологиялық механизмі жеке бастың өзіндік талап-талғамдарына сүйенеді. Баланың бойындағы білімділік, танымдық, шығармашылық қасиеттерін аша түсуді көздейді. Ойын – баланың басты әрекеті. Ойын айналадағы дүниені танудың тәсілі. Сонымен қатар, ойын балаларға өмірде кездескен қиыншылықтарды жеңу жолын үйретіп қана қоймайды, олардың ұйымдастырушылық қабілеттерін де қалыптастырады.

Ойын-әлеуметтік қызмет. Ол баланың жасына қарай өзін қоршаған ортаны танып білуге құштарлығын арттырады.

Проблемалық оқыту технологиясы-баланы өз бетімен ізденуге үйрету, танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамыту. Яғни, балалардың белсенділігін арттыру, оқу материалына баланы қызықтыратындай мәселе тудыру, бала материалды сезім мүшелері арқылы ғана қабылдап қоймайды, білімге деген қажеттілігін қанағаттандыру мақсатында меңгереді, бала оқытуды өмірмен және еңбекпен байланыстырады.

Өздігінен даму технологиясы-бұл баланы жан-жақты дамыту, дербестікке тәрбиелеу, бала санасында қоршаған орта әлемі мен ойлау әрекетінің бірігуі. Мұнда оқыту бала дамуына сәйкес табиғи болуы керек, сонда ғана бала өзін дамыта алады. М.Монтесори педагогикасының түсіндіруінше баланың туғаннан азамат болғанға дейін барлық өмірі- оның еркіндігі мен дербестігінің дамуы болып табылады.

Монтесори технологиясы_балаларды еркін тәрбиелеп, өмірге бейімдеу, өмірде өз мақсаты бар екенін қалыптастыру, балалардың өзінің үйреніп, өзін дамытуына жаңа мүмкіндіктер беру.

Монтесори педагогикасындағы үлкендердің негізгі рөлі -көмек көрсету. Ол балаларға «өзім жасауға көмектес» принципі бойынша қызмет атқарады. Педагог бақылаушы ретінде болады. Ол баланың өз бетімен жұмыстануын бақылайды, бағыт-бағдар береді. Әрбір бала әрнәрсені иіскеп, сипалап, дәмін татып көргісі келеді. Сонымен қатар баланың жеке және интелектісінің дамуына музыканың да әсері мол. М.Монтесори педагогикасының басты тұжырымы бала өзін туғаннан бастап тұлға ретінде қарайды. Әр бала таңғажайып. Балаға өздігінен қозғалуына, дамуына мүмкіндік туады. Егер де оған көмек қажет болса, оған үлкендер көмекке келеді. Үлкендер бала үшін дамыту ортасын ұйымдастырады.

Бұл технологияның ерекшелігі оқытудың бірыңғай бағдарламасы болмайды, әркім табиғат берген даму жолымен жүреді. Балабақшада сабақ болмайды әр күн жалпы жиыннан басталады және жиыннан кейін әркім өз еркімен қалаған жұмысымен айналысады. Әр баланың іс-әрекеті өз еңбегіне орай үлкендердің басқа бала тарапынан бағаланады. Мұндағы басты мәселе бала өзін-өзі бағалайды.

Ынтымақтастық педагогикасы-педагогтың талап етуден гөрі қарым-қатынас арқылы бірлескен әрекетке көшуі. Балаға ізгілік тұрғысынан қарау, оқыту мен тәрбиенің ажырамас бірлігі: тәрбиеші-бала, бала-тәрбиеші, бала-бала, яғни бала да, тәрбиеші де субъектілер болып табылады. Сонымен қатар, баланың жеке басына ізгілік қарым-қатынас, бала мен тәрбиеші арасындағы өзара түсінушілік, ынтымақтастық қарым-қатынас жасау. Бұл технологияның негізгі мақсаты-баланы азамат етіп тәрбиелеу, олардың танымдық күшін қалыптастыру және дамыту, баланың жаны мен жүрегіне жылылық ұялату.

Деңгейлеп саралап оқыту технологиясы-білім, білік, дағдыны меңгерту болып табылады. Әр баланы қабілеті мен мүмкіндік деңгейіне қарай оқыту, балалардың әр түрлі топ ерекшеліктеріне сәйкес оқытуды бейімдеу, ыңғайлау.

Модульдік оқыту технологиясы-оқытудың тұтас технологиясын жобалау, алға қойған мақсатқа жетуді көздейтін педагогикалық процесті ұйымдастыру, тәрбиешіге нәтижені талдап, түсіндіріп бер алатындай жүйені таңдау және құру. Балалармен жүргізілетін жұмыстарында кездесетін қиыншылықтардың алдын-алу және түзету жұмыстарының жүйесін құру.

Модульдік оқыту технологиясының ерекшеліктері:

- білімді меңгеру емес, тұлғаның танымдық қабілеттерін және танымдық үдерістерді арнайы жасалған оқу және танымдық жағдайлар арқылы дамыту;
- тұлғаның өзін-өзі дамыту, өзін-өзі бекіту, қарым-қатынас, ойын, танымдық және шығармашылық қажеттіліктерін қанағаттандыру;
- белсенді сөздік қорын дамыту;
- дарынды балалармен тұрақты және жүйелі жұмыс жасау мүмкіндігін.[7, 1136]

Дамыта оқыту технологиясы-баланы оқыта отырып, дамыту. Бала бойында еркіндік, мақсаткерлік, ар-намыс, мақтанш сезім, дербестік, адамгершілік, еңбексүйгіштік, белсенділік т.б. қасиеттер дамыту. Бұл технологияны Л.С.Выготскийдің идеясына негіздеп, Д.В.Эльконин, Л.В.Занков дамытты.

Соңғы кезде оқиғалар мен құбылыстардың заңдылықтарын түсіну үдерісімен мүмкіндігіне қарай таныстыруда *ТРИЗ технологиясын* қолдану жақсы нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік беріп жүр. Балалар тумысынан үлкендердің ақпараттарын талдай отырып, өздерінің қандай да бір жүйесін

құруға, өзінің пәктігі мен аңғалдығын көрсете, жүріп жатқан үдерістердің заңдылықтарын ұғынуға талпынады. «ТРИЗ» технологиясы балалармен тарихи тақырыпта әңгімелесуді ұсынады: қарындашты ойлап табу тарихы; үстелді ойлап табу тарихы; дөңгелек, шам, радио, робот және т.б. тарихы. Объектіні даму тұрғысынан қарау үнемі жетілдірудің, ойлап табудың себептерін түсінуге мүмкіндік береді.

Денсаулық сақтау технологиясының мақсаты – балаларға адам өмірі мен денсаулығына саналы көзқарас қалыптастыру, денсаулық туралы білім қорын толықтырып және дамыту біліктілігін сақтау, қолдап және қорғауға, валеологиялық құзыретін көтеріп, мектеп жасына дейінгі балаға салауатты өмір салтын және өмір қауіпсіздігі ережелерін дербес және нәтижелі шешуге ерік беру.

Денсаулық сақтау технологиясының міндеттері:

- баланы сауықтыруда, оқытуда, дамытуда адекватты жағдай жасау;
- балалардың денсаулығын сақтау және қимыл белсенділігі және ақыл ойының еңбекке қабілеттілігін көтеру;
- қалыпты эмоционалды күйін және психоэмоционалды күшін түсіруге жағдай жасау.

Денсаулық сақтау технологиялары 3 бағытта жүргізіледі:

- Денсаулықты сақтау және ынталандыру;
- Салауатты өмір салтын жүргізуге оқыту;
- Түзету.

Денсаулықты сақтау және ынталандыру бағытына мына технологиялар кіреді:

ритмопластика; динамикалық үзілістер; қимылды және спорттық ойындар; релаксация; саусақ жаттығулары; тыныс алу жаттығулары;пальминг; ойын сауықтыру жаттығулары; ритмопластика; динамикалық үзілістер.

Сонымен қатар, мектепке дейінгі мекемелерде инновациялық білім беру құралдарын қолданудың да маңызы зор. Инновациялық білім беру құралдарына: аудио, видео, құралдар, компьютер, интерактивті тақта, интернет, мультимедиялық құрал, электрондық оқулықтар, мен оқу әдістемелік кешендер, инновациялық ақпараттық банк, инновациялық сайт және тағы басқалары жатады. Қазіргі таңда көптеген интерактивтік бағдарламалық бөлімдер, қозғалмалы объектілер құруға мүмкіндік беретін векторлық және графикалық жабдықтар көптеп шығып, қолданыс табуда. Осындай құралдардың бірі-мультимедиялық оқулықтарды балабақшаларда кеңінен пайдалану арқылы тәрбиеші уақытты тиімді және ұтымды пайдалана алады.

Бала бақша баласына мультимедиялық оқулықтар біріншіден, балалардың қызығушылығын арттырады, екіншіден, зейін қойып көрумен қатар түсінбеген жерлерін қайта көруге мүмкіндік алады. Мультимедиялық оқулықтар балабақшада балаларға арналған таптырмас құрал болып табылады. Өйткені, балалардың зейіні әр түрлі әдемі түстерге, ойыншықтарға, әдемі суреттерге, әсемдікке әуес болады.

Мектепке дейінгі білім жүйесін дамытуды жетілдіру, педагогикалық іс-әрекет процесіне сапалы өзгерістер енгізу инновациялық технологиялармен тікелей байланысты екендігі сөзсіз.

Әдебиттер тізімі:

1. К.Ж.Бұзаубақова, С.Н. Жиенбаева Мектепке дейінгі білім инновациясы //Оқу құралы-Алматы «Отан» баспасы, 2020.
2. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің міндетін атқарушының 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығы (қосымшасы 412 бұйрық, 24.09.2020
3. Мектепке дейінгі білім беру стандартын.Бұйрық №604 31.10.2018. (қосымшасы Бұйрық №182 05.05.2020
4. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989.
5. Қазақстан Республикасының білімді дамытудың 2020-2025жж арналған білімді дамытудың мемлекеттік бағдарламасы. – Астана,2019
6. Қабдықайырұлы Қ., Монахов В.М., Оразбекова Л.М. Оқытудың педагогикалық жаңа технологиясы. – Алматы: РБК 1999.
7. А.Б.Айтбаева. Білім берудегі жаңа технологиялар //Оқу құралы- Алматы «Қазақ университеті», 2019.
8. А.К.Мынбаева, З.М.Садвакасова.Искусство преподавания: концепции и инновационные методы обучения // Учебное пособие «Қазақ университеті»